

הסוכר הפולני על כתבת „העולם הזה” למדו ממני אהבת אדם!

עמוד זה הועמד לרשותו של מארק חלאסקו, הסופר הפולני הצעיר (26) והנודע, כדי שיביע בו את תגובתו למאמר שפורסם בגיליון האחרון של „העולם הזה”. לפני הפירסום, קבע חלאסקו ראיון לכתבי „העולם הזה”, אך נמנע מלקיימו. בגלל סיבה זו נאלץ „העולם הזה” לבסס את האינפורמציה שלו על מקורות בינלאומיים, כשבועון האמריקאי „טיים” עתה, במכתב המופנה לעורך „העולם הזה”, מדבר חלאסקו על עצמו, לראשונה מאז בואו ארצה, כמיסמך המהווה תעודה אנושית מועזעת.

מאת מארק חלאסקו -

גליון „העולם הזה” (1134) הופיעה רשימה עלי בה תוארתי בצורה כזאת, שבהשוואה נראית דמותו של הגאנגסטר ז'וז'י דילינגר ז"ל כדמות המגלמת בתוכה את התכונות האזרחיות הנעלות ביותר.

אכן, השמצה זו, שנכתבה על-ידי כתב בלתי-מוכר לי, המבוססת כולה על שקרים, אינה מהווה סיבה מספקת לפולמוס ציבורי אודותי. השמצה ממין זה, כמו כל חזירות אחרת המבוססת על עלילה ופרובוקציה, אינה מהרה גם רקע לויכוח. שינוי, כבודו ואני, יודעים כעתונאים כי אפשר להתחכך רק על כטיס של עובדות ואמת.

האמן לי, כי מעולם לא ניסיתי להתגונן בקראי דבריהבל שונים ומשונים, שהופיעו עלי בעתונות העולם ובעתונות הישראלית. כך, למשל, לא הגבתי כלל, כאשר כתב בומנו העתון ידיעות אחרונות, כי הפרתי כביכול את השקט הציבורי באילת. לא הגבתי גם כאשר פירסם העתון מעריב בשעתו כי אני עומד לחזור לפולין, מבלי לברר תחילה את אמיתות הידיעה, לא אצלי וגם לא אצל הצירות הפולניות. לא סרחתי להגיב או, כי לדעתי, אין ממילא ערך רב לידיעות, המופיעות מעל גבי שני העיתונים הנ"ל, וציבור הקוראים, אשר בדעתו אני מתחשב, אינו מייחס כל ערך לידיעות המופיעות בעתונים אלה.

אך המצב שונה לחלוטין, כשמדובר בעתוני. כי עד כמה שאני מתמצא בעתונות הישראלית, ועל סמך דעותיהם של אנשים אותם אני מעריך, התקבל אצלי הרושם כי העולם הזה הוא עתון אמין, בלתי-חלול, המשתדל לראות את הדברים כמו שהם, בלי מורא ובלו שהוא פנים. והיות ואני מעריך את עמדתכם, החלטתי לכתוב אליך. גם אני עבדתי פעם בעתון הפולני פ'רפרוסטו, עיתון שאינו קיים עוד...

★ ★ ★

„ברוך הבא” - לא לכולם

התחילי מהציטטה, אשר בה פתח כתבך את רשימתו: „כתיבה הוא מקצוע נהדר, כמעט כמו שתייה” מעולם לא אמרתי זאת. פשוט, מפני שלדעתי השתייה היא הרבה יותר נעימה מכתובה, דבר הידוע לכל אדם נבון. להוציא את כתבך הצעיר, כאשר יתבגר כתבך, יגיע בודאי לכלל דעתי. אפשר אמנם להמציא ציטטה, אך עליה לצלצל כמתקבלת על הדעת. אם לא מוטב להשתמש בציטטות נבוכות ומיושנות.

הלאה. כתבך מצטט את השבועון טיים. אין לי מצלצלים, ולכן איני יכול לתבוע את טיים לדין. גם אילו היה לי כסף, איני מאמין שהייתי מצליח לזכות במשפט נגד מיליונרים אמריקאיים. חוץ מזה, כתבי השבועון טיים עשו עלי רושם סימפטי, להבדיל מכתב עתונך. הם כתבו עלי אמנם דברים הרחוקים מן האמת, אך בעינייהם, לפחות, היו אלה דברים שעלולים היו לעורר בציבור הקוראים סימפטיה אלי. הנה לך הבל בין דמיון חיובי ושלילי: כתבך מזכיר את פרשת הקיבוץ ג'רשומאל. זו היא הפרשה העדינה מכולן. באותה תקופה נמצאו עתונים רבים (ובתוכם העתונים הישראלים בפולנית נוביני וקוריר) שעמדו לצידו אף הגנו עלי.

מעולם לא דיברתי על הפרשה הזאת בפומבי, וניסיתי אף לשכחה מלבי. רק עכשיו מוצא אני לנכון לחתת את דעתי ברבים.

באתי לישראל לפי הזמנתו של ידידי הקר, ששהה בארץ, ואשר כתב לי כי המילים הראשונות, בהן ברכו אותי בכואו לישראל, היו: „ברוך הבא” על כן באתי הנה, כי אילו אמר לי משהו באותה תקופה כי יקבלוני ב„ברוך הבא” במעמקי בוגל, או בתוככי הגיהנום, הייתי בודאי שם את טעמי לשם.

אך כפי שיתברר מהמשך סיפורי, תסכים בודאי אתי כי המשפט הנהדר והאנושי „ברוך הבא”, אינו מתייחס במידה שווה לכל הבאים...

הגעתי לג'רשומאל מבלי שידעתי מאומה על המשחק הפוליטי ומאזן הכוחות המפלגתיים בישראל. לא הכרתי לא את המקום ולא את אנשיו. הגעתי לקיבוץ זה רק במקרה, היות וידידי נמצא שם באותה תקופה. בסך הכל ביליתי בקיבוץ ג'רשומאל 36 שעות; מהן 30 שעות בשינה בעמקה. אכלתי שם רק פעם אחת בלבד, מתוך הנחה כי קיימות שיטות נעימות יותר של איבוד דעת.

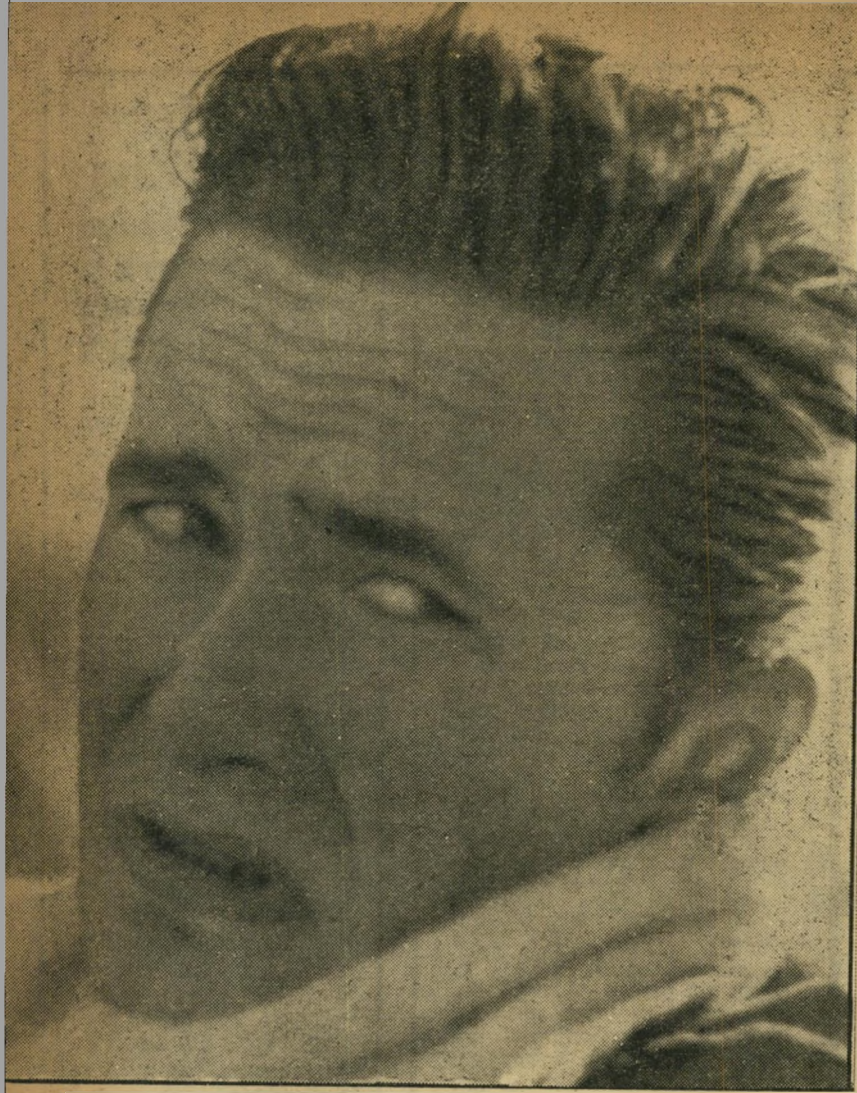
כך מסתבר כי „הבא המבורך” כמעט ולא אכל, ובודאי שלא שתה. יותר מזה אינו זוכר. איני זוכר אפילו את האנשים אתם נפגשתי, ומה שנוגע לנשים - אשר נפלו, לפי דברי כתבך, קרוב לברוטאליות שלי - הרי הן ענייני אותי בדיוק באותה המידה כמו הגינותו ורגישתה של כתבך.

איני מרגיש כל מרירות כלפי הקיבוץ, כי בסופו של דבר זו זכותו הבלעדית לארח את האנשים הנראים לו. דבר נורמלי ומוכן ביותר. אך מדוע כתב כתבך שכאילו גורשתי משם? הקיבוץ הודיע לי, כי אינו מסכים לארח אותי. זה דבר שונה לחלוטין מ„גירוש”. המצב היה דומה למה שקרה ביני לבין כתבך הצעיר. הוא ביקש לדבר אתי, ואני סירבתי. אך לא גרשתי.

הוא כותב על אילת. לפי האינפורמציה שאסף, רציתי להסתדר שם ולעבוד. אך היותי אחרי הטיפה המרה - כפי שהוא נותן להבין זאת לקוראי עתונך - עמדה לי גם שם לשטן...

אדוני העורך, נסעתי לאילת ונשארתי שם, כי אילת היא המקום היפה ביותר שראיתי בעולם. מצאתי שם אנשים חביבים וטובים. קשרתי שם קשרי ידידות נצחיים עם אנשים, אשר ישארו חרותם בזכרונם בצמיחתם, כאנשים אמיצים, מעניינים, הגונים, העושים את עבודתם בצנעה. כך שאפילו השמצתו של כתבך לא תפחית את ידידותי לאותם האנשים הנפלאים, ולא תקטין את אהבתי לעירם. הייתי מאושר אילו היה לי פעם בית ותנאי

• פ'רפרוסטו („ביושר” או „ישר לענין”), שבועון של סטודנטים פולניים, עמד בראש המאבק הציבורי נגד הסטאליניזם בפולין, הנהיג למעשה את המהפכה שהעלתה לשלטון את נומולקה, נסגר על-ידי נומולקה לאחר מכן, מתוך חשש כי הופעתו האמיצה עשויה לעורר את אמת הרוסים. פ'רפרוסטו הפך בתקופת המהפכה שבועון רעיוני קטן, לבטאון המוני של מאות אלפי טפסים. חלאסקו היה אחד מעורכיו העיקריים.

הארחת מתאימים, כי אז הייתי יכול לארח את ידידי האילתיים כי המלך. העתונות היא מקצוע בעל כוח עצום, אדוני העורך. אין עוד מקצוע בעולם שיש בכוחו ליצור ערכים חיוביים, ולהילחם בכל חזירות שהיא בצורה כה יעילה, כפי שיכולה לעשות זאת העתונות. אבל זה תלוי במה שמחפשים.

אני, אדוני העורך, הפסקתי לכתוב. נחלתי מפלה והפכתי נע ונד ברחבי העולם, כי חיפשתי בעבודתי הספרותית רק את הלכלוך, את היאוש ואת הציניות. דברים אשר אפשר למצוא בנקל בכל תחנת משטרה, בכל מועדון לילה ובכל בייב שופסקין. חיפשתי את הלכלוך ואת היאוש, במקום לחפש את הנצחי: את האהבה, את החמלה ואת ההבנה. קשה לחפש ולמצוא אותן, אך האהבה, החמלה וההבנה, נצחיות הן.

רואה אתה, קיבלו אותי פה יפה. כאשר נודקתני לעבודה - עזרו לי. איש לא שאלני מנין באתי, מדוע ולאן פני מועדות. עבדתי בין השאר בבתיים, בעבודת-בנין אצל הקבלן אופיר, כולם עזרו לי. פועלי הבנין היו טובים אלי ואנושיים. כי בעצם, רק אדם עובר, יודע ומבין מה זאת להיות נצרך. הערכתני אותם והיה לי טוב... עד אשר הכניסו העתונאים את אפם לחיי. הם כתבו כי אני עובד כ„פועל רגיל” בבנין - כאילו היו קיימים „פועלים רגילים” ו„בלתי רגילים”. אמרתי לעצמי: „הסתלק מכאן! אין לך מה לחפש פה עוד. עשו אותך לאידיוט. הסתלק, טרם התפק לבתל-רגילי. הסתלק, טרם יתן לך מישוהו להרגיש זאת!”

אני חושב שהיתה זאת הטרדייה הגדולה ביותר בתקופת שהותי כאן, ואם כותב הנני את הדברים האלה, הרי זה גם כדי להצדיק את עצמי בעיני אותם האנשים. אשר עזרו לי בבתיים, כי אני אסיר תודה להם, ואותם אשא תמיד בלבי ובזכרוני.

★ ★ ★

„מעריב” ואני

לאה, הלאה. כתבך מזכיר את עבודתי במעריב ומוסיף, כי הפסקתי את עבודתי למען אותו עתון, מפני שכאילו, לא עמדתי בהתחייבותי. פה גובלת תמימותו של כתבך עם גיחוך, ואין לי פשוט כוח לכעוס עליו. אך היה רצוני, אולי, שתייעץ לכתבך לנסות לעבוד במעריב. כי אז היה בודאי נוכח בעצמו מה צפוי לאדם, העובד למען אותו עתון, אם אינו חוק כמו שמשון הגיבור, ערמומי כנחש וחצוף כהרדיוט.

כי היה זה דוקא מעריב אשר לא קיים. ביחס אלי, את הבטחותיו הכספיות. היה זה מעריב שנהג בי בצורה חסרת דוגמה, כאשר פירסם ללא ידיעתי, וללא הסכמתי, את התמצית של תסריט אשר התכונתי לכתבו. היה זה מעריב, אשר כתב דברים שלא היו ולא נבראו בקשר לחזרתי לפולין. היה זה מעריב שלא קיים את הבטחתו לכסות את הוצאות נסיעתי לישראל. איני רוצה להמשיך יותר בנושא הזה, ורק זאת אומר: לא הייתי מסכים עוד לעולם לעבוד למען עתון זה, אפילו הפך ישו הנוצרי לעורכו הראשי, ופרנצ'יס הקדוש לגוברו.

כתבך מוסר עוד מספר ידיעות כוזבות על ביקורי במועדוני-לילה, על אופיי ההרפתקני, על מקור הכנסתי. כל זה אינו נכון. ואם אני כותב עכשיו את מכתבי זה, הרי זה לא מפני שאני רוצה להתנקם מכתבך, או להזיק לו. כי אילו רציתי להזיק לו, הייתי תובע אותו לדין על הוצאת-דיבה, ומובטחני כי הייתי זוכה במשפט, אפילו עם עורך-הדין הטיפש ביותר.

אך אני מבכר להסביר את עצמי, ומתקשה רק להבין, מדוע שאף כתבך כל כך להרע לי, ולמי זה בעצם הביא תועלת.

ואם בכלל בחרתי להסביר את עצמי בצורה כזאת, הרי זה מפני שאני אוהב את הארץ הזאת ואת אנשיה. מפני שאכלתי את לחם הארץ, מפני שעבדתי פה. ואיני רוצה שאי-הצדק והחרפה, אשר באה עלי בעקבות רשימתכם, תישאר הוכר היחידי לשהותי פה.

יודע אתה, אדוני העורך, דברים רבים חולפים ואינם. חולפים המשטרים השונים למיניהם, חולפת האהבה, גם מחלה וכאב חולפים. איך אומר התנ"ך? „דור הולך ודור בא. והארץ לעולם עומדת” אבל התנ"ך אינו מזכיר דבר שהוא בריקמא, והוא: הגיחוך. תזהיר, אדוני העורך, את כתבך הצעיר מפני גיחוך, ותאמר לו כי האדם אף פעם אינו מגוחך כל כך כמו אז, כאשר שוכח הוא את הצדק.

אומר לך: כתבתי פעם ספר, אשר בו שכחתי כל חוש מידה של צדק, ואשר לא ראיתי ולא הראיתי בו דבר, חוץ מבתי-קברות, מדבר, וחשכה. אחרי כן, כאשר הייתי כבר צריך לחזור למולדתי, חלפני פחד מפני התוצאות האפשריות. עכשיו אני בנכר, הרחק מארץ מולדתי, מאנשיה אשר יאזינו וגבשוני. אני השתמשתי בתוצאות כתיבתי, אך גם הספר עצמו אינו חשוב עוד, ואני עצמי הפכתי לדמות מגוחכת.

הפכתי למגוחך, כי שכחתי את רגש הצדק. אגא, הנהר את כתבך בפני הגיחוך, כי הגיחוך הוא דבר בריקמא, והאנשים אינם שוכחים.